

CLARA. PRÒLEG

EL MEU NOM ÉS CLARA I AQUESTA NO ÉS LA MEVA HISTÒRIA.

Feia un any de la mort del pare quan em vaig sentir amb prou forces per entrar en el que havia estat el seu despatx. Era una habitació no gaire gran amb una finestra orientada al sol de tarda. Un escriptori, una cadira, i armaris i prestatgeries plens de llibres en formaven tot el mobiliari. Allí havia passat moltes estones llegint, escrivint, revisant papers, fent comptes, examinant plànols... No és que hagués estat, ni de bon tros, un lloc reservat al qual jo no hi tenia accés, però ara em semblava que entrava en un espai que havia estat molt íntim. Allí guardava els seus tresors: la seva vida...

Vaig passar una bona estona mirant els llibres que amb els anys havien omplert aquella estança. N'hi havia de tota mena: des de novel·les i assajos, fins a tractats de química, mecànica, agricultura, ramaderia o jardineria. També hi guardava els contes de bressol que ell i la mare m'havien llegit de petita.

Em vaig entretenir a mirar velles fotografies que parlaven de temps passats. En una capsa de cartró hi guardava cartes, postals, recordatoris de casaments i traspàs, qualificacions de l'escola, targetes de visita, retalls de diari: empremtes d'una família que en un temps va ser.

En una de les calaixeres, entre documents que semblaven contractes, formularis i d'altres papers oficials, vaig trobar una carpeta que només veure-la vaig sentir que em cridava, que volia que en mirés el contingut. La carpeta guardava un manuscrit. Aquella cal·ligrafia tan treballada i neta, fins i tot pulcra, era la del meu pare. No hi havia un títol que la identificés. Semblava un assaig o potser un diari. Aquell vespre i en els dies posteriors, en la tranquil·litat de la nit, em vaig endinsar en aquell text que esperava ser llegit des de feia temps i que en gran part, vaig descobrir, anava dirigit a mi.

Es tractava d'una història, una mena de relat, unes memòries en les quals em va resultar molt fàcil descobrir, en aquells personatges i en aquells fets, les persones, paraules, records i històries que havia sentit a casa des de la infantesa. Era la història de la meva família, els meus avantpassats, els meus orígens...

Els pares, els avis, els besavis, el tiet Albert. La mare... La seva vida. El celler i els seus orígens. El mas...

També s'hi descriu esdeveniments i situacions de les quals no n'havia sentit a parlar mai. Fets sorprenents que ara, tants anys després, m'explicaven el perquè d'actituds, temors i vivències familiars. Em vaig endinsar en uns temps convulsos i tràgics, però també plens d'il·lusions i esperances.

Aquell relat era tanmateix un regal. El pare em feia el darrer present: un passat que jo no havia tingut. Un passat i també un món màgic que m'havia estat esqui: petites històries que m'explicava el pare de petita que jo creia contes i que ara, en llegir-les, m'adonava que havien estat reals. Una màgia lligada a la terra i a la família que havia quedat molt llunyana.

Passat i present es donaven ara la mà i seria jo, finalment, qui recuperaria aquell univers màgic que semblava que s'havia perdut per sempre. Una màgia i uns records que vivien entre les pàgines d'aquest relat i que en llegir-les l'havien tornat a la vida.

Aquestes són les memòries del pare i de la meva família: la història d'un exili.

ESTIMADA FILLA,

Ja fa temps vaig començar a escriure aquest relat. Un relat que he anat confeccionant amb els anys. És la història de la nostra família i també de les meves vivències i reflexions personals, de fets llunyans i també d'altres més propers. De vides passades, d'enyor, d'il·lusions i esperances.

El vaig començar a escriure perquè m'adonava que començava a oblidar. Moltes de les coses que han marcat el nostre present van passar quan jo era molt petit. Els records començaven a ser vagues i desdibuixats pel pas del temps, els detalls esfilagarsats, les dates imprecises, els fets confusos. D'alguns en vaig ser testimoni, d'altres, pocs, protagonista, dels més n'he sigut coneixedor molt més tard. No volia deixar que la memòria de la família es perdés. No per mi, sinó pels pares, els avis i tots aquells que van fer que avui pugui estar aquí escrivint aquestes línies. Permetre l'oblit seria una injustícia i una traïció a tots ells. No, no és fàcil lluitar contra el temps i la distància.

Qui evocaria els Bonet o els Martí i, pitjor encara, qui honoraria la memòria d'aquella gent que ho ha donat tot per nosaltres. També per tu. Qui rememoraria els

seus somriures, les seves paraules, les seves emocions, els seus plors, les seves alegries o les seves esperances? Qui recordaria, ni tan sols, els seus noms o les seves cares?

Vaig creure que la millor manera d'honorar-los era parlar d'ells, dels seus fets, les seves vides i la seva història. Vaig començar sense saber si tot això em portaria enlloc, si tindria tot plegat algun sentit, si un dia podia ser d'interès per algú, si mai sortiria de la carpeta on l'has trobat. Però un dia vas entrar tu a les nostres vides i em vaig adonar que tot començava a tenir sentit. Hi hauria algú per recordar-los, algú que els coneixeria a través d'aquestes pàgines i, segur, arribaria a estimar-los.

La teva família, els pares, els avis, van haver de viure en un món que no era el seu. El que tenien els havia estat arrabassat. No és fàcil viure quan no ets un més, no és fàcil quan els teus pensaments són lluny i quan et fan preguntes per a les quals no tens resposta. Aquí trobaràs respostes, aquí trobaràs un passat del qual et podràs sentir orgullosa.

La història de la teva família potser és com la de moltes altres, però és la nostra. Una història de lluita i supervivència, d'amor i d'esperança.

Molts ja no hi són, però el fruit dels seus actes i el seu esforç ha quedat entre nosaltres i ara també, amb aquestes memòries, el seu record serà etern.

El pare

I

HE PASSAT PER UNS MOMENTS MOLT DIFÍCILS, els pitjors que he viscut mai. Seria agosarat dir que ha estat un període superat. Sincerament, dubto que així sigui i més aviat crec que aquest mal, aquest dolor, aquest desesper m'acompanyarà sempre. El que ha passat és que he desistit, m'he donat per vençut i avui, aquest matí, he deixat de buscar. Una sensació de culpa m'ha envaït l'ànima però no ha estat per abandonar sinó perquè m'he adonat de l'egoista que he arribat a ser aquests darrers mesos. No sé si he fallat a qui més estimava però el que sí és evident és que ho he fet a aquells que tinc més a prop i que sempre m'han fet costat. Tros d'ase! Avui no he anat a cap hospital, ni a cap comissaria de carabiners, ni he fet cap trucada, ni he importunat a aquells de qui em pensava que podrien donar-me notícies. Avui m'he comportat com una persona "normal".

M'he despertat tard, potser fruit de l'esgotament acumulat durant tants dies. La casa semblava buida, en silenci. M'he endormiscat en un somni plaent i reconfortant. Començava a estar en pau amb mi mateix o, almenys, tenia aquesta sensació. Quan m'he llevat l'avi feinejava a la cuina. Segurament ja havia anat a plaça i, com fa cada dia, ja havia llegit els diaris de la biblioteca que hi ha prop de casa i, de segur, que havia

netejat la llar i vés a saber quantes coses més. M'ha sentit i no ha dit res. M'he acostat a la cuina a fer un cafè, li he dit bon dia, m'ha correspost.

—Dinaràs aquí?

—Sí, em sembla que sí.

Ha estat una conversa curta, les paraules imprescindibles, però no ho ha estat menys que d'altres que he tingut amb la família darrerament. Ja ningú, ni tan sols l'avi, s'atrevia a preguntar-me. M'havia distanciat. No volia saber de res ni de ningú, culpava a tothom dels meus mals i, especialment, els qui tenia més a la vora. Els intents de comprensió i suport van ser rebutjats, les paraules amables, escarnides. He sigut un ermità, una mena d'autista enmig de la gent que m'estima tant.

M'ha vist dèbil, fins i tot sol·lícit i, com aquella persona llesta i forta que sempre ha sigut, s'ha adonat de seguida que tenia una oportunitat i no l'ha deixat escapar:

—Et rentaràs abans d'entaular-te?

Era el de sempre, tenia el control i la força de la raó i m'estava dient: ja és hora que reaccionis!, deixa de lamentar-te!, aixeca't!, la vida continua!

Hem dinat plegats, no ens hem dit gaire cosa, i després ens hem assegut, jo al sofà, ell a la butaca, a prendre un cafè. Ha estat llavors quan he dit la frase que ha fet que ara estigui escrivint aquestes línies:

—Avi.

—Sí?

—Parlem de l'àvia.

Ha estat una llarga conversa a la qual n'han seguit moltes d'altres, cada cop més íntimes i d'on ha sortit tot o quasi tot. També amb la mare i el pare.

Volia recordar!

Han estat molts anys de llunyania del món que vaig haver de deixar. Del meu petit univers. Sempre l'he tingut present, sempre l'he enyorat però llavors jo era molt jove i l'havia anat

oblidant. També hi havia moltes coses que no sabia i que ara començo a conèixer i comprendre.

No volia que es perdés la memòria de la gent estimada que ja no hi és, dels llocs, dels moments i les vivències viscudes, potser senzilles i intranscendents, però també vitals i, a vegades, màgiques.

He tornat a la universitat, a les classes, als meus estudis, però ara també, de nit, a la meva habitació, començo a escriure aquest relat que és la història de la meva família. Vull reviure les seves cares, les seves veus, els seus somnis, la llum, l'aire, les olors, els paisatges, els carrers... la vida que ha quedat enrere i també, potser, la que s'esdevindrà.